

På Landbø Gård har det gjennom 100 år vært bostatt veirodemestre

En gammel stabestein med innskrift forteller om dengang bondene ble pålagt veiarbeide „straks etter Plougaanden”

Av veisjef Johannes B. Irgens

Under et besøk på Landbø, gm., i tidligere Austre Moland ble jeg av frk. Randi Landbø gjort oppmerksom på en stabestein med innskrift på. Den lå i kantene av fylkesveien opp til gården.

Det viser seg å være følgende innskrift:

VEI HER
1830

C. A. L.,

Hva den øverste linje betyr er foreløpig ikke klart, årstallet 1830 angir tidspunktet for oppsetting av stenen og initialene C. A. L. er Christian Andersen Landbø.

Stenen har sikkert vært et gammelt veitrodemerke og gir meg utgangspunkt for en historisk orientering om veiforhold som selv om tiden ikke er så veldig fjern allikevel er vesentlig annerledes enn idag.

Fra meget gammel tid skulle vedlikeholdet av de offentlige veier utføres av og bekostes av distriktets bønder.

De gamle bestemmelser om dette ble innarbeidet i vår første

verordentlige Naturbegivenheder

saasom Stenskjold, Leerfeld,

Oversvømmelse o.s.f. befindes

saasom stærkt beskadedet, at Istand-

sættelsen ei af den enkelte Gaard

som Veistykket er tillagt, kan

hværkættes, bør han uden Op-

hold ejføre Anmeldelse derom til

Lensmanden.

5. at besørge de i denne Lov

§ 36 ommeldte Stolper opsatte,

6. at føre opsyn med alt Vint-

terarbeide,

* Som bakgrunn for dette er følgende utdrag av Loven av Interesse:

§ 3

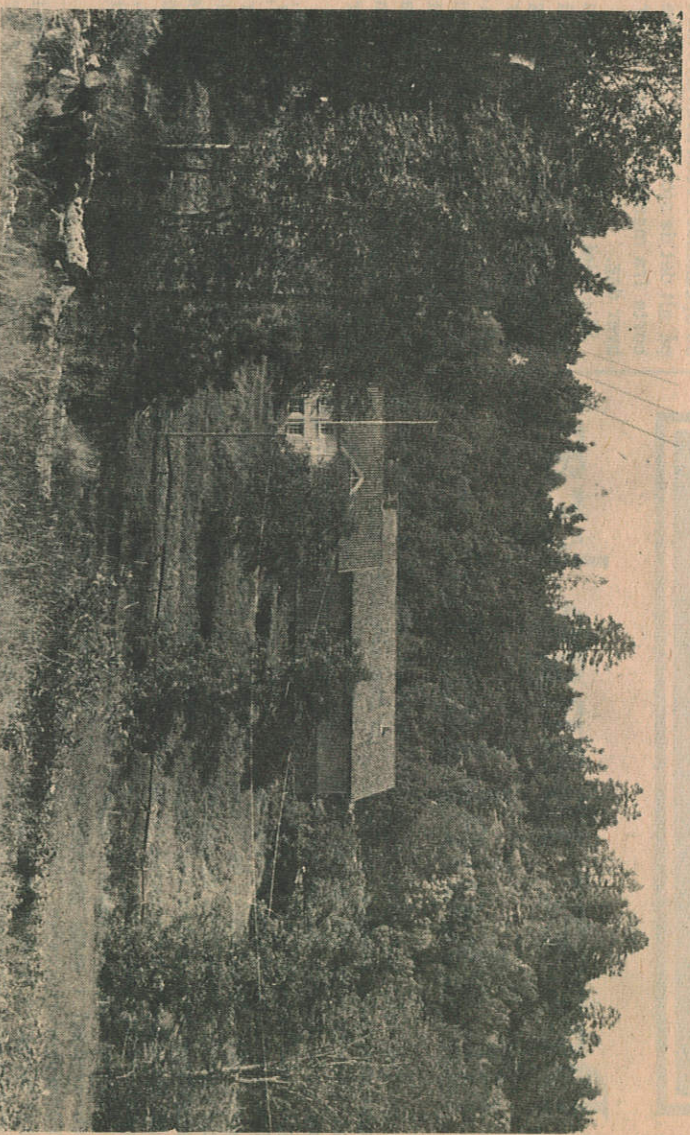
Vedlikeholdelsen af oparbejdede Veie skal i Almindelighed paaligge Beboerne i det Distrikt gjennem hvilket Veiene ere anlagte.

§ 9.

Amtmanden lader derefter forfatte Forslag til hvert Thinglaugs Inddeling i visse Roder, af hvilke enhver tildeles sit bestemte Stykke, af de gjennem Thinglanget løbende Veie.

§ 11.

Skal det enhver Rode tildeeli-

Landbø gård.

mer. Findes derefter nogen Mangel paa Veien, foranstattes den Istandsat for den eller de Forsømmeliges Regning.

§ 44.

En hver Rode, saavel paa hovedveiene som paa Bygdeveiene, skal have sin Formand, der, som hidtil, fører Navn af Vel-Rodemester, og af Velbestyrelsen udnevnes blandt de forstaaeligste og meest agtede Mænd i Roden.

Veistykke ubruddt eller uforvarligen bruddt.

§ 86.

Viser nogen Lensmand Efterladenhed i Opfyldelsen af de ham ved denne Lov paalagte Pligter, straffes han, efter Forsømmelsens Grad og Sagens Beskaffenhed, med Bøder fra 5 til 20 Spd.

Rodemestere bør i Ilge Tilfælde anses med Bøder fra 1 til 4 Spd.

*

Velloven av 1824 ble avløst av Velloven av 1851 som ble vedtatt av Stortinget 17. mai 1851 og bekreftet av Kong Oscar I 15. september 1851.

Veiarbeidsplikten for vedlikeholdets vedkommende ble om trent som tidligere og rodemesternes plikter og rettigheter om trent som før.

Forbi Landbø har vært ferdselsvei gjennom lange tider. De eldre veier har gått gjennom selve gården hallhali om vinteren mens vår første kjørevei øst/vest langs kysten litt før 1805 ble bygget litt lenger sør om trent som E 18 ligger idag mellom Våle og Haslestad. Resten av denne vei er fremdeles godt synlige nord for nåværende vei på begge sider av bakketoppen.

Fra midten av forrige århundrede vet vi at den første roden gikk fra byttet mot Holt til Bubråten.

I 1830 og kanskje også tidligere har altså Christen Andersen Landbø vært rodemester og har så opplytt sin plikt ved å

sette opp rodemerke som foreskrevet i lovens § 36.

Veien byggester generalveimester Bartholomeus von Rummelhoff bodde på Tveite i Austre Moland. Han sluttet i stillingen i 1821, men levet til 1839. Han hadde derfor god personalkunnskap i distriktet der og har sikkert vært med på å ta ut rodemestrene om de ikke allerede var oppnevnt i hans funksjonstid. Deres mange plikter gjorde at det var riktig å få skjønnsomme og ansatte folk til dette.

At Christen Andersen Landbø var et naturlig valg ser en av de opplysninger som er gitt om ham i bygdeboken om Austre Moland:

"Efter Anders ble Christen Andersen (1778-1837) bonde på Landbø, g.m. Marte Olsd. Vole. Dei fekk 13 born, 8 av dei lever i 1837. Christen var i ungdomen i kongens teneste, ble underoffiser med årlig pensjon, og i bygda var han vel vurd og mya nytta. Han var kyrkjeverge, prestens medhjelpar, valmann, og folkskommisær frå 1821 til sin død. All den tinnit en syntte han seg verdig, seier pastor Ivar Rummelhoff i liktalen over Christen Andersen, han var ein god mann både for bygda og for den store huslyden sin. Pastoren nemner i talen at Christen kosta til og med dyr utdanning på to søner "på fremmede steder".

I en protokoll over senere rodemestere som beror på velkommen Forts. side 11.

Den store steinen t. h. i bakken er det gamle veitrodemerket.

"Lov angaaende veivæsenet" av 19. juli 1824.

"Vel-Rodemestere" fikk sine plikter fastlagt slik i § 45:

1. at gaae sine Foresatte tilhaande med de Oplysninger, som af ham maatte ønskes, og at rette sig efter Instruksen, han fra dem modtager.

2. at besørge disses Ordres, Veisager vedkommende, utførte eller omsendte til Gaardbrugene i Roden.

3. at betare Rodens Veistykke til de Tider, som maatte fastsættes i den Instruks, der meddeles har, og bemærkede Mangler, han maatte forefinde ved et eller andet Veistykke, hvorom han da straks bør vidneskædt underrette den Vedkommende, og paalægge denne ufortøvet at sætte det Istand.

Skeer dette ikke uden Ophold, bør Rodemesteren lade Veistykket Istandsette for Angjældendes Regning.

Forefinder han nogen Mangel ved de paa Rodens Veistykke opførte Broer, gjør han straks deroim Indberetning til Lensmanden.

te Veistykke fordeltes paa de enkelte Gaardbrugere i Roden, saaledes, at enhver Gaard eller Gaardpart erholder sit afmalte Stykke, hvilket det der efter paaligger Gaarden at Istand sætte og vedlikeholde.

§ 36.
Til at betegne Delet mellem Rodernes saavelson mellem enkelte Gaardes Veistykker, skal Rodemesteren besørge opsat Stolper, forsynede de første med Roden No. og de sidste med Gaardens Navn. De anskaffes af vedkommende Rode, paa dens Bekostning.

§ 40.
Fra det i §§ 38. og 39. ommhandlede Veiarbeide skulle Postbønder, faste Lodser, Velinspekturer, Lensmand og Vel-Rodemestere være fritagne, dog kun for de Gaarde, hvilket de selv behøve.

§ 41.
Engang om året tilsiges hver Rodes Mandskap til almindeligt Veiarbeide (§§ 9 og 11), hvilket skal foretages straks, efter Plougaanden, og være udført inden den Tid, Amtmanden bestem-

Lensmændene ere pliktige at paase, at det aarlige Veiarbeide bliver forvarligen udført, samt at betare Thinglangets Veie den Tid, de efter Amtmandens Bestemmelse (§ 41) skulle være Istand, og undersøge, om Arbeidet er forvarligen og lovmæssig udført.

§ 58.

Saasomt der er falden 8 til 9 Tommer Sne, bør Sneeplougen kjøres, og denne Kjørsel igjengages, saasomt nye Sne af et Qvartærs Dybde siden falder. Sneeplougen bør kjøres saavidt mnligt i Ilge Linie midt i Veien, at det samme Spor kan følges hele Vinteren.

§ 61.

Befindes nogen Forsømmelse at være begaaet, ihendseende til Sneeploukjørsel eller det øvrige Veiarbeide om Vinteren, skal Rodemesteren uopholdeligen lade det manglende Arbeide udføre ved ledede Folk for den eller de Skyldiges Regning. Det samme paaligger Lensmanden, naar han ved Befarink maatte finde et

Her ser vi innskriften.

and

navn

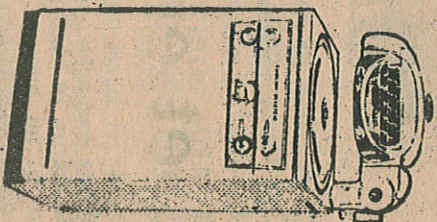

AUTORISERT INSTALLASJONSFORRETNING

Kjøp på landet —
det lønner seg!

TENNELSI ELECTRIC

Norges mest kjøpte agitator-
maskin. Uovertruffen i slitte-
styrke og driftssikkerhet.

TORCHET
Møhndal
3 CO.

FROLAND — TLF. 38 230

AUTORISERT RØRLEGGERFORRETNING

På Landbø Gård ...

Forts. fra side 9.

e være vanskelig
runde Simonsen,
este av de yngre
nger, og 4-0 var

d kost for fro-
vedformann Odd
let sine tropper
taktiske omplas-
arbeide med fot-
fOlisbu. Nå skulle

te ganske meget.
te ble tvunget over
og Froland vant
2-0. Det var jo
om Grimstadiag-
var helt fortlent.

ESTE MERKE
minner opp i 40-
selvfølgelig være
nedå utsette krop-
alle kraftfuldel-
ar seg gjøre bare
g i trim. Og det
de kjente "jerv-
irnevnt har gjort.
nøyelse å se dem
spille de. de lot

foret sees at Christen Olsen
Landbø var rodemester i samme
roden i slutten av forrige år-
hundrede og at hans sønn Ole
Christensen Landbø ble oppnevnt
21. februar 1900. Han er øyen-
synlig sistemann som har hatt
dette verv her.

Om disse to opplyser bygde-
boken:

"Etter Ole kom Christen Ol-
sen (f. 1843), g. m. Randi Olsd.
Voie. Han var som sine for-
fengere ein evnerik mann. Var
med i herads- og skolestyret,
men den største innsatsen gjor-
de han på det religiøse omkver-
ve. Han var fyrste formann i
Indremisjonen her, og det holdt
han på med i mange år, til
bror hans Jens Fredheim tok
ved i hans tid vart det om som-
maren halde store misjonsfestar
på ei øy i Jorstadvannet, rett
over for Haslestad. Der vart
over brote opp jord og sett po-
teter, som når hausten kom vart
selt til innlekt for "Hedninge-
misjonen". Frå den tid er øya
kalla "Madagaskar".

Neste bonde på Landbø var Ole
Christensen (1871-1923), g. m.
Gyda Ivarsd. Fløystad. Han var
ei tid i heradstyret, og i styret
for Holt Meieri frå starten. Jor-
da og den store skogen stelte
han framfrå godt".

Det ligger nær å anta at Chris-
ten Andersens sønn og Chris-
ten Olsens far Ole Christensen
Landbø (f. 1807), også har vært
rodemester.
I tilfelle har vi fra velloven
av 1824 en nesten 100-årig ro-
demester-virksomhet idenne ro-
de fra far til sønn i 4 gene-
rasjoner.

Man kan temmelig nøye finne
hvor stenen opprinnelig sto. I
vinter vil det imidlertid bli sto-
re sprengingsarbeider der så
stenen ikke kan bli satt opp i-
gjenn før den nye veien er fer-
dig.

Inntil videre får vi ja den bli
der den er, men senere skal
den få såvidt mulig sin rette
plass ved E. 19 med et passen-
de arrangement omkring så den
kan yde sitt til å minne oss om
gamle tider og forhold.

60 METTER - JENTER 51
1. Ingeborre Lilleholt, Holt 8.9

3. Lillian Harris, do. 9.6
4. Berit Anstand, Gjerstad 9.7